

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 12-13) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ การศึกษาไทยไว้ว่า สังคมไทยจะเป็นสังคมที่พึงปรารถนาได้นั้น คุณภาพคนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด กระบวนการทางการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะเอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาไทยที่พึงประสงค์จะเป็นการจัดกระบวนการศึกษาที่มีเป้าหมายหลักโดยมุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม ให้คนไทยมีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ รู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรักการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มุ่งระดมสรรพกำลังทุกส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ การที่ทรัพยากรบุคคลของชาติ จะมีคุณลักษณะที่เหมาะสมเอื้อต่อการพัฒนาประเทศนั้น จะต้องถูกปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะช่วงอายุ 0-6 ปี เพราะเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการที่จะพัฒนาทางด้านสติปัญญาและบุคลิกภาพ โดยในวัยเด็กจะเป็นวัยที่จะต้องผ่านประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการสร้างพื้นฐานความพร้อมสำหรับการพัฒนาขั้นต่อไป รัฐบาลจึงได้มุ่งเน้นให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาดังนั้นจึงควรที่จะสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้โดยการค้นพบและหาประสบการณ์ด้วยตนเอง มีการสังเกตจากของจริง ใช้สื่อการเรียนการสอนให้เด็กได้จับ สัมผัส และปฏิบัติด้วยตนเองนั้น จะทำให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านและเป็นการกระตุ้นเซลล์สมองโดยผ่านสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ หู ตา คอ จมูก ปาก สัมผัสได้อย่างดี (บุญเพ็ญ ภัคดีจิต, 2539, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต ตามมาตรา 4 การจัดการศึกษาปฐมวัยให้จัดในสถานศึกษา ได้แก่ ศูนย์เด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต่องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยบุคคลกรของสถานศึกษานั้นเองหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น สิ่งที่สามารถสะท้อนให้รู้ว่ามีระดับการพัฒนาที่มีคุณภาพเพียงใด จะต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง ตามระยะเวลาที่เหมาะสม ภายใต้ตัวบ่งชี้ที่มีมาตรฐาน

ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน สำนักประสาน และพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง, 2550, หน้า 11-18) ได้ริเริ่มจัดทำมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น จำนวน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยมาตรฐานการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านบุคลากร จำนวน 14 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ ด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้ ด้านผลผลิต 4 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ และจัดทำเครื่องมือการประเมินมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ มีระบบการ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพทางการศึกษาและให้สามารถบรรลุมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ได้ด้วยดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเขตจังหวัดสุโขทัยเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านบุคลากร มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานด้านผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสามารถนำไปพัฒนาต่อไปได้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเขตจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตจังหวัดสุโขทัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเขตจังหวัดสุโขทัย
2. ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตาม ในเขตจังหวัดสุโขทัย
3. นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเขตจังหวัดสุโขทัย ได้แก่

- 1.1 มาตรฐานด้านบุคลากร
- 1.2 มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์ฯ ในจังหวัดสุโขทัย มี 9 อำเภอ จำนวน 78 คน ผู้ดูแลเด็ก ในจังหวัดสุโขทัย มี 9 อำเภอ จำนวน 347 คน และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในจังหวัดสุโขทัย มี 9 อำเภอ จำนวน 702 คน รวมทั้งหมด จำนวน 1,127 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในจังหวัดสุโขทัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2547, หน้า 562) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน แบ่งออกเป็น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 21 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 89 คน คณะกรรมการศูนย์ฯ จำนวน 181 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 3.1.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3.1.2 ผู้ดูแลเด็ก
- 3.1.3 คณะกรรมการศูนย์ฯ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 มาตรฐาน ประกอบด้วย

- 3.2.1 มาตรฐานด้านบุคลากร
- 3.2.2 มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3.2.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

นียมศัพท์เฉพาะ

1. มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร หมายถึง มาตรฐานที่ 1-4 ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี

มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรม จริยธรรมมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

1.2 มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง มาตรฐานที่ 5-8 ได้แก่

มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรศาสนา สถาบันทางวิชาการองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

1.3 มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านผู้เรียน หมายถึง มาตรฐานที่ 9-12 ได้แก่มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้ และ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาศูนย์เด็กเล็ก อายุระหว่าง 0 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล โดยทางการพูด หรือการเขียน หรือการแสดงออกทางความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อม เพื่อสะท้อนถึงความในใจของผู้ที่นั้น ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้อื่นก็ได้ โดยความคิดเห็นนั้นอาจแสดงออกมาทั้งทางบวกและทางลบ

4. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการศูนย์ฯ

4.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากร และการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

4.2 ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กและทำหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดความเจริญงอกงามสังเกต และบันทึกความเจริญเติบโตของเด็ก ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่

4.3 คณะกรรมการศูนย์ฯ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

สมมุติฐานของการวิจัย

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเขตจังหวัดสุโขทัย มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน